

[Schmidt.]

uden at Folk mærker det eller bliver utilfreds dermed, saa tager man fejl, man tager fuldkommen fejl.

Det laa jo nær, naar man overtager en saadan Landsdel, der har saa mange Forbindelser mod Syd, at tænke over, om man ikke kunde bruge disse Forbindelser, om der ikke var noget godt i det, om man ikke kunde aabne disse Veje og beholde dem — maaske for hele Danmark, og naar dette ikke kunde naas, at saa dog Nordslesvig kunde beholde dem. Vi har oplevet en Politik i modsat Retning. Det var ikke blot Færdselsvejene mod Syd, det var ogsaa Persontrafikken, ogsaa den personlige Forbindelse; tyske Tjenestefolk maatte ikke faa Opholdstilladelse; det er i det hele taget langt vanskeligere at opnaa Opholdstilladelse nu end før, selv Mennesker, der er nøje knyttet til Landsdelen, opnaar ikke altid at faa Opholdstilladelse og heller ikke Statsborgerret, naar man ikke ligefrem havde Ret til at kræve den. Alt blev vanskeliggjort.

Danmark kan sige: Det er ikke noget særligt, som vi gør; det er noget, som alle andre Stater gør — og maaske siger man ogsaa: „og maa gøre“. Ja, det siger man ikke saadan mere, i det mindste ikke, naar man er i Genève; der siger man, at man kan nok være enige om, at det er en gal Vej, men der er ingen, der gaar en anden Vej.

Nu ved jeg jo nok, at Danmark paa en Maade er historisk bundet til en Vej, som det maaske ikke er saa let at komme bort fra igen. Men jeg mener, Tiden kunde være inde til at overveje, om man virkelig skal blive ved med at gaa den Vej. Med dette Udtryk, at Danmark maaske føler sig historisk bundet til at gaa en Vej, som man ikke saa let kommer bort fra igen, tænker jeg paa, at det nu er omtrent 150 Aar siden, Danmark bevidst slog ind paa den Vej at holde sig den tyske Kultur fra Livet. Maaske havde Danmark Grund til at gøre det den Gang, Danmark maatte vel gøre det, naar det vilde sig selv, og man kan gerne anerkende, at ad den Vej har Danmark naaet at skabe en Folkekultur af høj Værdi.

Men vi ved jo alle, at saa kom det krigerske Sammenstød med Naboer angaaende Slesvig-Holsten, og derefter den

aandelige Kamp, herunder ogsaa Kampen om de Forvaltningsmetoder, man brugte. Men nu er hele denne Kamp skrumpet ind til kun at gælde Nordslesvig. Dermed er den dog ikke endt, men den har i Grunden mistet sit faretruende Ansigt, og fordi den har mistet det, mener jeg, at man vel nu kunde overveje, om Tiden ikke var inde til at revidere den Vej, som man nu er gaaet saa længe, og som man bliver ved at gaa — men jeg tror ikke, man med Lykke gaar den.

Jeg ved saa godt, at man kan tale med enkelte danske Mænd, som ser rigtigt paa Sagen, som siger, at man skal revidere, at man atter skal ind i et mere positivt Forhold, at man ikke kan betragte Grænsen som en Skillelinie alene, men helst som en Mulighed til Forbindelser. Men det er Enkeltpersoner, nogle af dem betyder noget i Offentligheden, men for det meste er det ikke Personer, som har Navn i Offentligheden, men Mennesker, som gør sig sine egne Tanker mere i Stilhed og i Baggrunden.

Nu har vi jo imidlertid et Parti, der har vist, at det staaer fordomsfriere overfor dette Spørgsmaal. Vi har mærket det længe. Bevis paa det var jo allerede det Skolelovsforslag, som blev fremsat her, men som ikke blev gennemført; det imødekom jo i hvert Fald paa Skolevæsenets Omraade det, som vi altid fremsætter som et af vore Hovedkrav: kulturel Selvforvaltning, idet det efter dette Forslag ikke skulde være den eksisterende Skolekommission, der skulde regere over de private Skoler, men en Skolekommission, der blev dannet til dette bestemte Øjemed ud af Forældrenes Kreds, i det mindste saaledes, at disse havde Flertallet.

Nu har vi en Overenskomst med dette Parti, og det forarges man over. Ja, hvorfor forarges man i Grunden over det? Det maa jo være over, at man søger en Forbindelse med Naboer, at man prøver at skabe saa frie og naturlige Forhold som muligt. Vi gør os ikke overdrevne Forhaabninger om, at denne Overenskomst skulde forandre alle Forhold, den er nærmest Udtryk for en Forhandlingsvillie, men det er jo dog noget. Det er heller ikke det Parti, der for Øjeblikket regerer, men det kan jo nu ogsaa forandre sig. Partiets Formand, det ærede Medlem Hr. Stauning,